

З. Назарчук, академік НАН України, заступник директора Фізико-механічного інституту ім. Г. В. Карпенка НАН України; І. Мриглод, академік НАН України, директор Інституту фізики конденсованих систем НАН України; Р. Романюк, член-кореспондент НАН України, генеральний директор Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника:

«Деякі пропозиції щодо законодавчих ініціатив.»

...1. Пріоритетом держави в найближчі роки має стати обов'язкове поетапне підвищення рівня фінансування науки з виходом на планові показники 1,7 % ВВП. Як показує досвід країн, що нині посідають провідні позиції, це завдання можна і необхідно виконати, якщо Україна прагне увійти до групи розвинених держав світу.

2. Бюджетне фінансування наукової та науково-технічної діяльності повинно забезпечувати відтворення наукового потенціалу за всіма його структурними елементами (підготовка кадрів, оновлення матеріально-технічної бази, інформаційні послуги) з використанням різних рівнів фінансування – базового, програмно-цільового, конкурсного тощо. Українським властям важливим стає завдання розроблення та прийняття відповідних нормативних документів, які усунуть нинішні суперечності й чітко визначать механізми та принципи фінансування науки.

3. Потребує законодавчого врегулювання порядок проведення конкурсів на виконання наукових досліджень при формуванні державних цільових, науково-технічних та інноваційних програм із забезпеченням гарантій їх фінансування на етапі виконання. У країнах ЄС при використанні програмно-цільового фінансування реалізують системний комплекс завдань із підтримки пріоритетних напрямів наукових досліджень, підготовки кадрів, мотивації участі промисловців і підприємців у комерціалізації результатів НДДКР тощо.

4. Слід вирішити на державному рівні питання про оплату доступу науковців до міжнародних наукометричних баз даних (Scopus, Web of Science тощо) й електронних наукових видань, що вкрай важливо для стимулювання розвитку наукових досліджень та інтеграції української науки до світового простору. Необхідно активніше заохочувати науковців до публікації результатів власних робіт у міжнародних авторитетних виданнях.

5. Розвиток науки в університетах можливий лише за умови значного скорочення кількості лекційних годин на одного викладача. Важливо на системному рівні виробити механізми тіснішої інтеграції академічної та університетської науки через створення спільних науково-навчальних структур, ширше використання потенціалу академічних учених у

викладацькій діяльності. Особливої актуальності це питання набуває на магістерському й докторантському рівнях освіти.

6. Україн важливим стає вироблення фінансових механізмів для розвитку патентно-ліцензійної діяльності, які дозволять вітчизняним дослідникам і винахідникам вийти на міжнародний рівень проведення експертиз, отримання охоронних документів, підтримки патентного захисту з метою участі в торгівлі об'єктами інтелектуальної власності.

7. Слід посилити законодавчий рівень захисту наукових установ від спроб захоплення їхніх земель і майна. Необхідно розширити академічні свободи при конкурсному фінансуванні досліджень та отриманні міжнародних грантів задля уникнення тендерних процедур, які своєю суттю суперечать умовам отримання такого фінансування. Слід також переглянути митні вимоги стосовно закупівлі (чи спонсорської передачі) наукового обладнання, літератури, наукової періодики тощо.

8. Потрібно відновити на державному рівні заходи із залучення молоді до наукової роботи через надання службового житла, кредитів, грантів тощо. Важливо виробити систему накопичувальних соціальних гарантій для наукових працівників, що сприятиме поверненню високого престижу праці дослідника.

9. Оплата праці вченого має гарантувати гідні матеріальні умови для ефективної творчої діяльності, позитивно впливати на суспільний престиж професії наукового працівника, стимулювати залучення талановитої молоді в науку та підвищення кваліфікації науковця. Не можна недооцінювати роль пенсійного забезпечення – важеля, який поряд з іншими соціальними функціями стимулюватиме процеси омолодження наукових кадрів.

Загалом науково-освітня сфера суспільного життя – тонкий та складний організм, зміни в якому мали б ґрунтуватися на трьох основних принципах: системність, орієнтована на стратегічні цілі; еволюційність у підходах і засобах досягнення мети; використання мотиваційних векторів, що забезпечать синергетичний ефект. Перший принцип вимагає бачення перспективи (яку державу будуємо) і визначає перелік тактичних цілей та засоби моніторингу на етапах просування. Другий гарантує послідовність, продуманість і поетапність дій, а третій – вибудовує систему стимулів щодо впровадження змін у кожній окремій ділянці. Україна все ще має підстави для того, щоби ставити цілі амбітні, орієнтовані на стратегічно важливі пріоритети, ще зберігається і потенціал для їх реалізації, проте час для роздумів потроху спливає» *(Назарчук З., Мриглад І., Романюк Р. Наука Західного регіону України: тенденції, проблеми та пропозиції // Вісник Національної академії наук України. – 2013. – № 6. – С. 68–70).*